

KVENNABLAÐIÐ

1916

TUTTUGASTI OG ANNAR ÁRGANGUR

ÚTGEFANDI OG RITSTJÓRI

BRÍET BJARNHÉÐINSDÓTTIR

REYKJAVÍK
PRENTSMIDJAN GUTENBERG
1916

EFNI.

Afmælisfagnaður, 73.

Alþýðubarnafræðsla, 54.

Austurfjöll, kvæði eftir Guðm. Guðmundsson, 49.

Á ferð og flugi, 89.

Áhugamál kvenna (Landspítalamálið), 9.

Áhugi eða áhugaleysi, 49.

Árið 1915, 2.

Árvekni, 17.

Á skammri stundu skiftist veður í lofti, 32.

Barnadauðinn í Evrópu síðan stríðið byrjaði, 29.

Brezkar konur, 84.

Breyttir tímar, 25.

Cató og konurnar í Róm, 62.

Dönsku konurnar og grundvallarlögin, 14.

Eftir dúk og disk, 82.

Eitt af framtíðarmálum vorum, 3.

Eldhúsbálkur, 23, 31, 48.

England í skuld við Edith Cavell, 21.

Framtíðarmál vor, 41.

Frá ófriðarlöndunum, 20.

Frá útlöndum, 24.

Friðarkröfur kvenna, 66.

Friðarleiðangur Fords, 19.

Fyrstu kröfurnar, 58.

Geymt en ekki gleymt, 6.

† Gina Krog, 35.

Halldór Friðjónsson á Sandi og ólofaða stúlkan, 66.

Heillaóskir til íslenskra kvenna, 54.

Hjónabandslöggjöf Norðurlanda, 27.

Húsmæðraskóli bæjarfélagsins í Kristjanu, 28.

Húsnæðisleysið og fólksleysið, 82.

Hvíta mansalið, 68.

Íslenskar konur pólitískir borgarar, 1.

Konur fátækrastrjórar, 15.

Konur í Manitoba fá kosningarétt, 13.

Konurnar koma með, 84.

Kosningarnar 5. ágúst, 38, 59.

Kosningaleiðbeiningar, 41.

Kvenréttindadagurinn, 19. júní, 45.

Landskosningarnar, 13, 69.

Matreiðslunámsskeið Kvenréttindafélags Íslands, 43.

Norskar konur (Ólafsriðdarar), 6.

Norskar konur sem ráðherrar, 30.

Nú er mál að vakna eftir langan svefn.

Eftir Sigríði Jónsdóttir, Reynistað, 74.

Rænuleysi, 21.

Samband norræna Kvenréttindafélaga, 52.

Samhygðarskeyti til íslenskra kvenna, 11.

Samvinna karla og kvenna á heimilunum, 34.

Samvinnufélag enskra verkakvenna, 78.

Skemtanir, 15.

† Skúli Thoroddsen alþingismaður, 33.

Tákn tímanna, 30.

Til Kvenréttindafélags Íslands í Reykjavík, 75.

Tvennskonar konur, 63.

Tvær skáldkonur og stríðið, 5.

Úr bænum, 12, 23.

Utan úr heimi 80, 87.

Vegamót, 66.

Verkmannaheimili Stokkhólms, 76.

Vilji hinna dauðu eða hinna lifandi, 30.

Pingkosningarnar í Finnlandi, 61.

Ömmurnar, 61.

Kvennablaðið kost-
ar 1 kr. 50 au. inn-
anlands, erlendis 2
kr. (65 cent vestan-
hafa) $\frac{1}{2}$ verðsins
borgist fyrirfram, en
 $\frac{1}{2}$ fyrir 15. júlí.

Kvennablaðið.

Uppögn skrifleg
bundin við ára-
mót, ógild nema
komin sé til at-
get. fyrir 1. okt
og kaupandi hæð
borgað að fullu.

22. ár.

Reykjavík, 19. janúar 1916.

N. I.

Íslenzkar konur pólitískir borgarar.

Stjórnarskráin nýja gengin í gildi.

Í dag, þann 19. janúar 1916, gekk hin nýja stjórnarskrá vor í gildi, og þar með hafa íslenzkar konur öðlast að fullu sömu stjórnsmálaréttindi og karlmenn. Nú eru þær ekki lengur lausar við ábyrgð landsmálanna. Nú eru þær orðnar pólitískir borgarar, sem með atkvæði sínu geta ráðið hverjir skuli fjalla um löggjafarstörf og landsstjórn á komandi tímum, og þar með hafa þær sjálfar fengið bæði völd í hendur og ábyrgð á því hvernig þetta verður af hendi leyst.

Ýmsar konur munu svara þessu því, að það verði að eins tiltölulega lítil hluti kvenna, sem geti notið þessara réttinda fyrst um sinn, þar sem það séu að eins þær konur, sem náð hafa 40 ára aldrinum og þar yfir, er nú fá þessi réttindi, og af þeim megi búast við að fullur helmingurinn séu konur, sem aldurs vegna, vanheilsu og ýmsra annara kringumslæðna, ekki muni geta notað sér þau, þótt þær hafi leyfi til þess. En aftur á móti hefðu yngri konurnar haft flestöll skilyrðin til þess bæði að geta og vilja nota sér þau.

Víst dregur þetta heimskulega ákvæði stjórnarskrárinnar úr gleði margra kvenna yfir þeim stóru réttindum, einkanlega yngri kvennanna, sem von er til. En vér megum ekki gleyma því að áratalan mætir oss á miðri leið, svo að engin kona þarf eiginlega að bíða meira en $7\frac{1}{2}$ ár eftir kosningarréttinum, og að kjörtímabilið er 6 ár, svo þannig verða jafnan allir þeir karl-

menn, sem ekki eru fullra 25 ára, að bíða nær því heilt kjörtímabil eftir því, að geta notað kosningarrétt sinn, þótt þeir hafi fengið hann að lögum nær því 6 árum áður.

Það, að oss konum sé ger svo mikil óvirðing, með því að veita oss kosningar-
réttinn svona miklu síðar en karlmenn hafa fengið hann, viljum vér eiginlega ekki kannast við. Í þessu ákvæði liggur ekki aunað heldur en hið alþekta venju-
lega íhald valdhafanna, að láta aukin réttindi af hendi. Þetta er því ekki annað en seinasta neyðarúrræðið, sem gripið er til, þegar því verður ekki frestað, sem fram á að koma. Það er örlítill hængingarfrestur afturhaldsins, sem er auðvitað ósanngjarn, en þó ennþá fremur broslegur, og í sjálfu sér gerir oss ekki mikið til. *Adalatriðið* er að þessi réttur er nú þegar eign allra íslenzkra kvenna, sem náð hafa lögaldri, með sömu skilyrðum og íslenzkra karlmanna, þótt notkun hans sé lítið eitt frestað fyrst um sinn, fyrir yngri konur, sem tímann hafa vonandi fyrir sér til þess því betur að njóta hans og nota, þegar röðin kemur að þeim.

Kvennablaðið vill því alvarlega hvetja yngri konurnar til að setja þetta ekki fyrir sig, en hjálpa nú eldri konunum með ráðum og dáð til þess að þær geti tekið þann þátt í kosningunum, sem þeim ber, bæði að lögum og vegna sæmdar vor allra. Það væri tilfinnanleg óvirðing fyrir oss allar íslenzkar konur, ef þær konnr, sem öðlast hafa þessi réttindi, sýndu ekki í verkinu næsta sumar og haust, að þær bæði vildu og kynnu að nota sér þau.

Fyrsta sporið til þess er að fylgjast með öllum þeim kosninga undirbúningi sem verður, bæði í umræðum landsmálanna og

listagerð. Með því móti getum vér gert oss nokkurnveginn grein fyrir því til hvers vér viljum nota atkvæði vor, *hvaða málum* vér viljum hrinda áfram, og hverja fulltrúa vér óskum að velja til að koma þessum málum í framkvæmd.

Með árinu 1916 hefst nýtt tímabil í framþróunarsögu vor íslenzku kvenna. Vinnum allar að því að það verði til aukinnar hamingju fyrir ættjörðu vora og alla þjóðina.

Árið 1915.

Það hefir verið eitt hið eftirminnilegasta árgæzku og blessunarár fyrir íslenzku þjóðina. Tíðarfarið hefir verið svo ákjósanlegt í alla staði, að elztu menn þykjast ekki muna slíka árgæzku á öllu landinu, bæði til lands og sjávar. Styrjöld sú, sem nú geysar í heiminum, og snertir flest lönd meira eða minna, hefir einnig haft áhrif hér hjá oss í aukinni verðhækkun á nær því öllum vörum útlendum og innlendum. Auðvitað hefir hún komið við flesta landsmenn meira eða minna tilfinnanlega, en að öllu samantöldu mun hún þó hafa flutt meira aukið fé inn í landið, en það, sem nemur verðhækkun á aðfluttum vörum. Að minsta kosti munu menn nú hafa meiri peningarád en oft endrarnær.

Í von um að menn bæði hafi betri ástæður og efni en oft áður, og að menn líka vilji viðurkenna það í verkinu, hefir nú verið snúið sér til þjóðarinnar um samsket til ýmsra nauðsynlegra þjóðþrífafyrirtækja. Stjórn Eimskipafélagsins íslenzka hefir skorað á þjóðina að leggja nú fram fé til hlutafjársofnunar að þriðja íslenzka eimskipinu, sem ætti eingöngu að nota til vöruflutninga, sem vér þörfnumst svo mjög. Auðvitað eru allmargir, sem lítið hafa grætt þetta ár og ýmsir fremur tapað, einkum þeir sem ekkert framleiða sjálfir, en altalað er þó að aldrei hafi fyr

slíkt fé verið í bönkunum og öllum sparisjóðum eins og nú, og ber það gleðilegan vott um velgengni manna.

Þegar fyrri samskotin voru hafin til Eimskipafélagsins, þá safnaðist mjög mikið fé í smáum hlutum. Í fyrstu héldu ýmsir að ef gefinn væri kostur á að leggja að eins 25 króna hluti, þá mundi það verða til þess að minna fengist af stærri hlutunum, og yrði það fé, sem inn kæmi með þeim smærri, varla svo mikið, að það borgaði sig. En það varð ofan á að hafa hlutina svo smáa, að öll alþýða manna gæti tekið þátt í hlutasöfnuninni. Nú hefir sú raunin orðið á, að það hafa einmitt orðið mörgu smáu hlutirnir, sem borið hafa fyrirtækið aðallega. Það er hin almenna hluttaka karla og kvenna, uugra og gamalla, sem gert hefir þetta að alþjóðar áhugamáli, og skipin að alþjóðareign, og með því móti bygt undir fyrirtækið þann tryggasta og öruggasta grundvöll sem unt var að fá: Hluttöku allrar þjóðarinnar, sem mun bera það áfram til aukinna framkvæmda, sámdar og velgengni fyrir ættjörðu vora á komandi árum.

Í þessu alþjóðarfyrirtæki hafa konurnar átt sinn stóra þátt. Þær hafa frá fyrstu gefið því bæði það fé, sem þær hafa getað af hendi látið og allan sinn kærleika. Margar bláfátækar konur tóku sparipeninga barna sinna, og lögðu þá í hluti, keypta á barnanna nöfn. Með því móti bundu þær áhuga barnanna og kærleika við þetta fyrirtæki, enda kölluðu mörg börnin líka íslenzku eimskipin »skipin sín« þegar þau komu fyrst til landsins, og gera það enn þann dag í dag. Og óhætt mun að segja að þegar skeytið kom um að Gullfoss hefði farist í Englandshafi, þá varð hér alveg þjóðarsorg, og það ekki sízt hjá konunum.

Íslenzka Eimskipafélagið þarfnast enn þá ekki síður aðstoðar og áhuga kvenna en í fyrra sinnið, þegar samskotin voru hafin. Gefum þessu fyrirtæki áfram áhuga vörn og kærleika. Látum af mörkum eftir efnum og ástæðum til að eignast

hluti í þessu þriðja skipi, og það ekki síður nú en í fyrra sinnið, þegar vér þó höfum nú vissuna um að einmitt flutningsskip er lang arðvænlegast, og nú orðið bráðnaðsynlegt, til þess að félagið geti staðist samkeppni þeirra, sem nægum skipastól hafa yfir að ráða. Greiðum örlítið brot af þeirri þakklætisskuld, sem vér erum í við forsjónina, sem varðveitt hefir og blessað þessi fyrstu skip vor á þessum hættutímum, og látum þann skerf koma fyrir tækinu og þar með börnum vorum og allri þjóðinni til góða.

Sýnum nú, þegar vér erum orðnar pólitískir borgarar í landinu, að vér ekki einungis krefjumst aukinna réttinda, heldur tökum líka með fúsum vilja og gleði þátt í viðleitni bræðra vorra og samborgara, til að vinna að framförum og heill ættjarðar vorrar og þjóðar. Látum þá sjá að liðveizla vor sé ekki lítils virði, hvar sem vér snúum oss að, og að vér höfum fyllilega átt rétt til að fá jöfn atkvæði um landsins velferðarmál eins og þeir sjálfir.

Eitt af framtíðarmálum vorum.

Framtíðarmál vor kvenna eru auðvitað að mörgu leyti framtíðarmál allrar þjóðarinnar. Þess vegna getur ekki verið að tala um neina sningirni frá kvenna hálfu þótt þær færi að beita sér sérstaklega fyrir einhver mál, sem í fljótu bragði virðist snerta þær sjálfar allra mest. Svo er því og farið með búnaðar-kvennaskólamálin og húsmæðraskóla. Auðvitað mundu karlar navmast nota þá kenslu, jafnvel þótt hún væri þeim leyfileg. En þótt hún væri nær eingöngu handa konum þá er það ekki neitt sérstætt kvennamál. Það er alþjóðarmál, og einn hlutinn af búnaðarmálunum, sem enn þá hefir orðið fyrir ómaklegu og óviturlegu skakkafalli hjá þjóðinni og þinginu. Að þessi mál hafa orðið slík olnboga-börn bænda og búaliða sýnir bezt hversu erfitt karlmenn eiga með að meta gildi heimilisstjórnar kvenna, og yfir höfuð heimilivinnu kvenna í raun og veru.

En þetta má ekki lengur svo til ganga. Jafnhliða aukinni þekkingu karlmanna í búnaði, bæði til sveita og við sjó, verður að fara þekking kvenna og kunnátta í því að fara með og hagnýta þær afurðir, sem búnaðurinn framleiðir. Og jafnhliða því að bændaefni búa sig undir sína stöðu með aukinni þekkingu, bæði bóklegri og verklegri verða húsmæðraefnin líka að geta búið sig undir sína mikilsverðu lífsstöðu.

Hingað til hafa flestir karlmenn að eins hugað um sjálfa sig, um hvaða mál, sem hefir verið að ræða. Þótt þeir hafi brýnt röddina í fortölunum fyrir áhugamálum sínum og talað hátt um þjóðarnauðsyn á að fá aukinn og endurbættan landbúnað, og þekkingu handa allri þjóðinni, þá hafa þeir alltaf gleymt því, að konurnar væru annar hluti þjóðarinnar, og það sá stærri. Þeir virðast líka hafa við þau tækifæri steingleymt því, að nokkru væri ábótavant í hússtjórn og heimilisverkum kvenna. Þeim hefir auðsjáanlega aldrei komið tll hugar að þær þyrftu nokkurn skapaðan hlut að læra af þessum störfum. Þær áttu auðsjáanlega að fæðast með allri þeirri þekkingu og kunnáttu, sem til þess þurfti. Eða þá líklega að læra það altsaman af mæðrum, ömmum og jafnvel langömmum sínum.

Öðru máli er að gegna með karlmennina. Þeir þurfa alt að læra, þó ekki sé nema að rista ofan af túni, plægja og herfa, þá er það sérstök námsgrein fyrir þá, sem þykir mjög ástíandi að fari vel úr hendi. En að stjórna heimilunum innanhúss, gera afurðir búans sem nothæfastar og útgengilegastar, ala börnin vel upp og gera þau að dugandi fólki, sem vill bæði »elska, byggja og treysta á landið« sitt, sem þau öll í sameiningu búa á og eru bundin við — það finst fæstum að útheimti neina sérstaka þekkingu.

En þessi kyristaða kvennanna í búnaði og heimilisstjórn er ekki holl fyrir þjóðina. Eins og bændurnir læra nýjar aðferðir við jarðrækt, sjárrækt o. s. frv. eins þurfa konurnar að fylgja tímanum og læra nýjar aðferðir til þess að hagnýta bæði tíma sinn og efni búans rétt og hyggilega. Þetta er ein grein búnaðarvísindanna, og hana verða konur að læra á samskonar skólum og karlmennirnir sína búnaðarfræðslu. Þeir skólar verða að vera sniðnir eftir þeim lífskilyrðum og lífnaðarháttum, sem nemendurnir búast við að lifa við. Landbúnaðarskólar kvenna settu því aðallega að vera í sveit, og helst í sambandi við búnaðarskóla karlmanna. En húsmæðraskólar

fyrir sjávarsveitafólkið ættu auðvitað að vera í kaupstöðunum.

Það segir sig sjálft að þegar landsjóður leggur fram stórfé landbúnaðinum til framfara, þá verður það að eins hálfgerð verk, ef húsmæðurnar fá enga nýja þekking og fræðslu.

Þessa fræðslu eru nágrannalöndin nú að taka upp af mesta kappi handa konum sínum, og hafa kvenréttindafélögin ekki átt minstan þátt í því að gera þær kröfur til löggjafarvaldsins, og fá þeim fullnægt að meira eða minna leyti. Svíþjóð byrjaði eiginlega á hinum nýju sveita-húsmæðarskólum með húsmóðurskólanum á Rimforsa, sem líka hefir námsskeið fyrir smábændakonuefni. Noregur tók upp þetta kenslufyrirkomulag að nokkru leyti með húsmæðra- og kenslukvennaskólanum í Staabæk, og Danmörk hefir líka einn slíkan skóla. Þótt meira sé á bæði þeim norska og danska skóla kent af venjulegum húsmæðrastörfum og matargerð yfirleitt, en að það sé sniðið eftir þörfum sveitafólksins.

En Svíþjóð hefir hér, sem í flestri annari alþýðufræðslu fremur gengið á undan. Þar er stöðugt verið að fjölga allskonar búnaðarskólum og skólum og námsskeiðum í garðrækt, blómækt, trjárækt bæði fyrir karlmenn og konur.

Stjórnin hefir komaist að þeirri niðurstöðu, að bezta ráðið til að bæta og efla landbúnaðinn sé aukin þekking. Því hefir hún stofnað og styrkt marga nýja skóla í ýmsum hinum ólíku greinum búnaðarins þar í landi.

Á eftir þessum skólum karlmanna koma svo búnaðarskólar kvenna. Árið 1912 veitti ríkisþingið á fjárlögunum mikið fé í þessu skyni, og árið 1913 voru þegar komnir á fót 13 sveitabúnaðar kvenna- eða húsmæðarskólar, sem tekið höfðu til starfa, og nú við lok ársins 1915 eru þeir orðnir 22, allir að meira eða minna leyti reknir á kostnað ríkisins.

Stjórnin gefur út reglugerð fyrir kvenna-landbúnaðarskólana, en gefur þó skólastjórnunum mjög frjálsar hendur um hvernig skuli skifta kenslunni og störfunum niður. Þessir skólar hafa nú staðið og unnið í 3 ár, svo þeir eru farnir að fá fast skipulag. Það sem fyrirskipað er að kent sé er:

I. Hagsýn kensla:

(O: verklegar æfingar og munnlegar skýringar).

- a. Matargerð, bakstur, slátrun og meðferð á slátri.
- b. Niðursuða.

c. Þvottur og húsaræsting.

d. Meðferð á mjólk og mjólkurslátum og mjólkurhúsum.

e. Garðrækt, meðferð alifugla og annara smáhúsdýra, hirðing á svínum og nautgripum og mjaltir, með munnlegum skýringum í garðinum, hæsnahúsinu, fjósi og svínahúsi, ásamt hæfilegum æfingum, þegar því verður við komið.

II. Bókleg kensla:

- a. Efnasamsetningu fæðunnar og næringargildi fæðutegundanna.
- b. Einfalda bókfærslu og reikning um heimilís-útgjöldin, miðað við mismunandi tekjur.
- c. Heilsufræði og hjúkrunarfræði, ásamt meðferð barna.
- d. Mjólkurhúshald.
- e. Undirstöðuatriði garðræktarinnar og meðferð á garðræktarafurðum.
- f. Meðferð alifugla og annara smærri húsdýra.
- g. Undirstöðuatriðin um svínarækt og nautgripærækt.

Þetta eru nú aðalatriðin, sem kend eru, bæði bóklega og verklega á búnaðarskólum kvenna í Svíþjóð, og auk þess fatasaumur og lérestasaumur (nærföt) og vefnaður. Það er æðimargt, sem stúlkurnar þar eiga að læra, en einkum leggja menn, sem rita um þetta mál áherzluna á að þær læri það verklega, vinni sjálfar verkin. — Það sé ekki nóg að þær horfi á hvernig sé mjólkað, að þær líti á fjós og komi inn í það. Þær verði sjálfar að læra að vinna öll þessi verk, og þykja ekkert þeirra of gróft eða lítilfjörlegt fyrir sig.

Slíka skóla þurfum vér að fá, sem sniðnir eru eftir vorum staðhættum, lífsskilyrðum og þörfum. Vér þurfum að fá hagsýnar og dugandi húsmæður, bæði til sveita og í kaupstöðum og sjávarbyggðum. Vér konur þurfum að geta fylgst með tímanum og hans breyttu kröfum. Vér þurfum að læra að reka heimilin eftir nýrri og hagsýnni reglu en verið hefir. Það höfum vér lengi vitað, en ekkert hefir kent oss það jafn átakanlega og dýrtíðin og fólksfæðin við heimilissstörfin. Og þar kemur marga til greina, sem bæði konur og karlar verða að athuga í sameiningu — og breyta. —

Þetta mál er eitt af framtíðarmálum vorum. Það þurfum vér sjálfar að athuga vandlega og síðan fá þing og stjórn til að koma því í hagsfelda framkvæmd.

Tvær skáldkonur og stríðid.

Aldrei, síðan sagnir hafa verið ritaðar, eða jafnvel aldrei síðan sagnir hófust hefir slíkt skelfingar ástand ríkt í heiminum og nú. Því þó að margir kenni styrjöld þá, sem nú geysar, við Norðurláuna eina, þá er það algerlega rangt, þar sem nú taka meira eða minna þátt í henni flestar álfur hnattarins, ef ekki allar.

Það er því ekki að furða þótt konunum nær því fallist hugur, einkum þeim, sem búa í sjálfum ófriðarlöndunum, sem daglega verða að búa undir afleiðingum þessa voðalega ófriðar báls. Það er ekki nóg að þær verða að sjá á bak ástvinum sínum, án þess að eiga von á að sjá þá aftur, eða að þær lesi daglega langa lista um fallna, særða, hertekna og týnda menn, sem þeim eru meira eða minna ná tengdir, heldur verða þær að vinna baki brotnu heima fyrir, eins og ekkert hafi ískorist. Og þær verða ekki einungis að halda heimilum sínum uppi meðan þær geta dregið andann, heldur verða þær einnig að taka að sér, landbúnaðinn, iðnaðinn, verzlunina og hin opinberu störf, sýslanir og embætti, að meira eða minna leyti. Og mörg af þessum störfum og embættum, eru einmitt samskonar störf, og kvenréttindakonur hafa áratugum saman í ræðum, ritum og áskorunum barist fyrir að þeim yrði leyft með lögum að taka að sér og gegna. En »neyð er enginn kaupmaður« og hversu óljúft sem yfirvöldum og vinnuveitendum hefir verið að setja konur í þessar ýmsu stöður og embætti, þá hafa þeir orðið að beygja sig og heita nú á konurnar til hjálpar og aðstoðar. Enda er nú svo komið að þær eru teknar við ekki einungis lægri stöðunum, heldur jafnvel stjórninni mjög víða bæði í landbúnaði, iðnaði, verzlun og embættum og opinberum sýslunum. T. d. í Þýskalandi, þar sem má segja að allur landbúnaðurinn hvíli nú á þeirra herðum, verzlun, skrifstofustörf, símför, póstmannastörf o. s. frv. Allstaðar vantar karlmenn og því er nauðsynlegt að fá einhvern vinnukraft í staðinn.

Og það er ekki nóg með að þær taki að sér þessi ýmsu störf, þær verða líka að leysa þau jafnvel af hendi og þeir, sem áður höfðu þau. Því er nú víða konum kend ýms af þeim störfum, sem þær aldrei áður hafa fengið að læra. Á Englandi hefir verið heitið á konur til ýmsra starfa, sem engum mundi áður hafa hugkvæmst að nota konur til, t. d. vopnasmíði. Nú vinna tugir þúsunda af þeim í vopnasmíðjunum. Að lögreglustörfum eru þær nú komnar í Englandi mjög margar, og ekki einungis til siðgæslu fyrir börn og konur, eins og fyrst var reynt, heldur yfir höfuð. Og hvervetna fá þær nú á Englandi í hinum nýju stöðum sömu laun og karlmenn höfðu áður.

Á Þýskalandi hafa konur sérstaklega landbúnað-

inn á hendi. Er þar alt fyrirkomulagið svo fullkomnið og stjórninni svo nákvæmlega ráðað niður að aðdáunarvert er. Sýnir það hið háa mentunarstig þjóðverja, hvernig allir haldast í hendur og styðja hver annan. T. d. var í fyrravetur haldinn landsfundur í Berlín fyrir hússtjórnarskóla kenslukonur. Á þeim fundi, sem var haldinn í stærsta fundarsal í Berlín var fjölment af eldastólkum, og héldu þar frægustu vísindamenn og kenslukonur ræður og fyrirlestra um það hvernig matreiða skyldi til að nota sem drýgilegast og best öll matarefni fyrir líkamann og fá sem hentastan mat úr sem allra ódýrustu efni. Mörr en lystigörðum hefir verið breytt í matjurtagarða, en auðvitað konurnar yrkja. Konur verða spurvagnastjórar, bílstjórar og vagnstjórar, póstmenn, símamenn o. s. frv. Yfir höfuð fjölgar daglega þeim störfum sem þær taka að sér.

Þetta mundi hafa þótt fyrirögn fyrir nokkrum árum.

Og það er ekki lengra síðan en 1911, þegar Alþjóða kvennréttindaþingið var var haldið í Stockholm, að það virtist eiga langt í land. Mönnum getur næstum því fundist að í ræðu þeirri sem Selma Lagerlöf hélt þar um »Heimilið og ríkið« (sem Laufey Valdímarsdóttir hefir þýtt á íslensku) komi fram spámannleg andagift, þar sem ræðukonan eins og sjá fram í tímann, og bregði þeirri skuggsjá upp fyrir lesendunum, þegar hún er að tala um útþrá og útflutning manna frá fósturjörðinni til Ameríku eða eitthvað annað út í heim, til að nema sér ný lönd og fá sér störf. Eða hvernig ungu stólkurnar þyrpist frá heimilum sínum út á vinnumarkaðinn og taki hverja atvinnugreinina á fætur annari að sér. Eg get ekki stílt mig um að taka hér upp nokkuð úr síðasta kaflanum, sem hljóðar um þetta:

»Og sjá! Einmitt á þeim tímum þegar ríkin leika á reiðiskjálfi, hvað aðdánlega sem þau hafa verið byggð, þegar byltingar virðast liggja í loftinu, þá byrja hinir miklu þjóðflutningar kvennanna inn á starfsvið karlmannsins, starfsvið ríkisins. Er nokkur tilgangur í þessu? Eða merkir það einungis að konan óski eftir betri lífskjörum, jafnrétti, tilbreytni, frelsi, völdum? Hversvegna byrjaði þetta einmitt núna? Menn verða að vera blindir til þess að sjá það ekki, daufir til þess að heyra það ekki.

Eða heyrir konan einhverja innri rödd, sem kallar og hvetur hana? Farðu út og vinn nýja vinnu, erfiða vinnu, stattu við jánbrautarhliðin, sópaðu göturnar, skrifaðu hreinskraft á skrifstofunni, seldu frímerki á pósthúsinu, sittu á talsmástöðinni, réttu verkfærin við skurðlækningarnar, gerðu alla þessa lítilfjörlegu vinnu og vertu viss um að hún er ekki til einskis ger. Vertu umfram alt samfærð um að þetta hefir verið nauðsynlegt. Þú verður að komast allstaðar inn, vera allstaðar til taks, ef ríkið á einhvertíma að verða elskað eins og heimili. Vertu viss um það að vinnubröttur þinn, sem nú er lítilsvirtur,

verður mikilsmetinn og eftir honum sózt, svo þú hefir ekki við að fullnægja kröfunnm.

Vertu viss um að eins og læknirinn getur ekki lengur verið án hjúkrunarkonunnar, eins mun presturinn og fátækrastrjórinn njóta aðstoðar lisknarsysturinnar, verksmiðjueigandinn mun njóta hjálpar umsjónarkonunnar. Vertu viss um að bráðum verður okkur allstaðar að mæta í óbygðum og borgum, með mörgum nýjum titlum, og atvinnuvegum, sem nú eru óþekktir, en allar vinnandi að sameiginlegu takmarki! — —

Hefði slík »spásögn« staðið í biblíunni á tímum gamlamenteisins þá mundi ekki hafa verið efast um að hún væri »innblásin«

Önnur fræg sænsk skáldkona, Fredrikka Bremer, fyrsta kvennréttindakonan í Svíþjóð, sem ritaði nokkuð um þau mál, hún samdi skáldsögu á árunum frá 1850—1855, sem heitir »Herta« sem setur fram óskir Fredrikku Bremer og drauma í kvenréttindamálum, og kröfur hennar um allsherjafrið, og niðurlagðan vopnaburð, þar lætur hún Herta segja frá draumi sínum eina nótt, þegar mikill bruni var í borginni.

Herta flaug þá í flugvél yfir löndin og ríki hins gamla heims, til að leita að frelsi kvenna, en fann engan, sem vissi neitt um það. Svo kom hún til Parísar, þar hafði verið sett nefnd, til að útnefna verðlaun handa þeim mönnum, sem fundið höfðu upp byssur eða einhverjar aðrar drápsvélar, sem á sem allra skemstum tíma gætu eyðilagt eða drepð sem mestan mannfjölda, og menn voru alveg hrifnir yfir »einhverjum«, sem fundið hefði upp einhverja »ægilega« risavaxna sprengikúlu, sem á einu vetfangi gæti gert heila fylkingju af hermönnum blinda. Hinir elskulegu Frakkar buðu Herta frönsk borgararéttindi ef hún vildi vera með til að verða áskrifandi að medali handa þessari þjóðhetju. En það vildi hún ekki. En svo þegar hún sá Frakklandingana drekka »dúse« með Englendingum, og heyrdi þá »æpa« lifi England, þá mundi hún að hún hefði altaf heyrt að England væri heimili frelsis og sannrar mannskú, þá flaug hún þangað.

Jón Boli stóð þar úti, mitt í stórum mannfjölda, sem hann skipaði fyrir og setti til vinnu. »Við eigum svo voða annrskt með »Austurlandastríðið«, sagði hann kurteislega, við eruð einmitt að búa til stóra kúlu, reglulega risakúlu, Miss, sem á að geta eytt heilli borg, með ólykt, þegar hún springur. Það er mikilvægt mál, afar mikilvægt. Þetta er stort tímabil fyrir mannkyð, Miss, og ef þér og systur yðar vildu hjálpa til að steypa kúlur . . . . .

Nei, það vildi Herta ekki, en stakk upp á að hann skyldi hjálpa þeim til að fá mannréttindi sín og frelsi, þá skyldu þær hjálpa til á annan hátt: Þær skyldu hjálpa til að skapa frið og frelsi og ánægju á jörðinni.

»Frið, hrópaði Jón Boli, alveg forviða á að heyra

svo gamaldags orð, »eg vil ekki hafa frið núna, eg vil hafa stríð.« Herta gerði enn þá eina tilraun: »Við gætum jafnvel meðan stríðið stæði reynt að undirbúa friðarríkið á jörðinni«. En þá gat Jón Boli ekki hlustað á meira. »Verið þér sælar Miss«, sagði hann. — — — — —

Þessi skáldsaga er nú yfir 60 ára gömul. En hún kemur þarna með hugtök og drauma, sem nú eru orðin að rammasta virkileika. Kúlurnar eru fundnar upp, og uppfindingamennirnir hafa verið heiðraðir og launaðir á allan hátt, og Jón Boli, í mynd og líkingu Lioyd George — lýkur með blöðu brosi og beygingum upp dyrunum á hergagnasmíðjunum og býður ensku »Ladiarnar« velkomnar. — Og hvað er Herta í sínum 1850 ára móðbúningi annað en ein af friðarþingsfulltrúnum frá »Haag« og samverkamönnum í Jus Suffragii?

„Geymt er ekki gleymt“.

Frá danska kvenfélaginu »Dansk Kvinde-samfund« barst svohljóðandi símskeyti þann 19. þ. m.

Briet Ásmundsson,
Reykjavík.

Heartly Greetings. Letter follows.
Dansk Kvindesamfund.

Á íslenzku:
Hjartanlegar hamingjuóskir. Bréf fylgir.

Norskar konur.

Tvær norskar konur eru orðnar »Ólafsriddarar«, forstöðukonan fyrir »Diakonissu«-skólanum í Kristjaníu og hin alpekta gamla fyrverandi ráðherrafrú M. Quam. Þær eru báðar útnefndar til riddara af fyrsta stigi Ólafsorðunnar. Frú Quam, sem lengi hefir verið formaður í kvenréttinda-landsfélaginu norskra, hefir líka verið formaður í norskra kvenna heilbrigðisfélagi og unnið þar mjög mikið fyrir heilbrigðisástand þinnar norsku þjóðar, einkum með baráttu hennar gegn berklaveikinni, og henni til útrýmingar hefir hún staðið fyrir að félagið kæmi upp sjúkrahúsi og heilshæli. Fyrir þessi mannuðarstörf sín í þjónustu þjóðarinnar og ríkisins hefir hún nú fengið St. Ólafs-orðuna.

H.f. Eimskipafélag Íslands.

Aðalfundur.

Aðalfundur hlutafélagsins Eimskipafélag Íslands verður haldinn í Iðnaðarmannahúsinu í Reykjavík, föstudaginn 23. júní 1916 og hefst kl. 12 á hádegis.

Dagskrá:

1. Stjórn félagsins skýrir frá hag þess og framkvæmdum á liðnu starfsári og frá starfstilhöguninni á yfirstandandi ári og ástæðum fyrir henni og leggur fram til úrskurðar endurskoðaða rekstursreikninga til 31. desember og efnahagsreikning með athugasemdum endurskoðenda, svörum stjórnarinnar og tillögum til úrskurðar frá endurskoðendum.
2. Tekin ákvörðun um tillögur stjórnarinnar um skiftingu ársarðsins
3. Tillögur um lagabreytingar.
4. Kosning 3. manna í stjórn félagsins í stað þeirra, er úr ganga, samkvæmt hlutkesti.
5. Kosinn endurskoðandi í stað þess er frá fer, samkvæmt hlutkesti, og einn varaendurskoðandi.
6. Tillögur um aukning hlutafjárins.
7. Heimild til að láta byggja eða kaupa skip.
8. Umræður og atkvæðagreiðsla um önnur mál, sem upp kunna að verða borin.

Þeir einir geta sótt fundinn, sem hafa aðgöngumiða. Aðgöngumiðar að fundinum verða afhentir hluthöfum og umboðsmönnum hluthafa á skrifstofu félagsins í Reykjavík, eða öðrum stað, sem auglýstur verður síðar, dagana 19.—21. júní 1916, að báðum dögum meðtöldum. Menn geta fengið eyðublöð fyrir umboð til að sækja fundinn hjá hlutafjáröfnunum um allt land og afgreiðslumönnum félagsins, svo og á aðalskrifstofu félagsins í Reykjavík. Jafnframt skal vakin athygli hluthafa á því, að með því að hluthafaskráin brann í síðastliðnum aprílmánuði, hefir orðið að semja nýja hluthafaskrá. Samkvæmt henni verða afhentir aðgöngumiðar. Þeir sem ekki hafa enn gefið stjórninni upplýsingar um nöfn og númer hlutabréfa sinna, eru því beðnir að gera það sem fyrst. Af sömu ástæðu þurfa allir sem fundinn sækja fyrir aðra, að sýna umboð sín á skrifstofu félagsins.

Reykjavík, 23. desember 1915.

Stjórn H.f. Eimskipafél. Íslands.